

2025-03-11

Byggföretagens yttrande över betänkandet Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi (2024:67)

Byggföretagen är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar cirka 4 000 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Byggföretagen har tagit del av rubricerad remiss och vill framföra nedanstående synpunkter.

Byggföretagens ställningstaganden

Bygg- och anläggningssektorn arbetar för att öka sektorns resurseffektivitet så att såväl enskilda material och byggprodukter som hela byggnader och anläggningar får en förlängd livslängd och används i ett cirkulärt flöde. Ett effektivt resursutnyttjande är en viktig del i klimatomställningen och leder till minskad miljö- och klimatpåverkan. Det är också viktigt för att klara en god bostadsförsörjning. Regeringen har fokuserat på att undanröja hinder som krånglar till för företagen och försvårar omställningen därför ser vi positivt på förslag om att utreda utrangeringsavdraget och ett vidgat rotavdrag. Byggföretagen avstyrker dock förslaget om att utreda en kvotplikt på återvunnet material på byggnadsnivå.

Nya statliga styrmedel måste ses i ljuset av det omfattande omställningsarbete som bedrivs i sektorn. Det finns en risk att nya styrmedel leder till suboptimeringar, nya svårigheter kring definitioner och gränsdragningsproblematik. Detta måste undvikas. Därför är långsiktiga spelregler nödvändiga för att stötta sektorns omställning. Byggföretagen tar nedan ställning i en del av de adresserade förslagen som kommittén presenterar i betänkandet om cirkulära ekonomiska styrmedel för en cirkulär ekonomi.

Utrangeringsavdraget kan bidra till att konstruktionsdelar inte används

Kommittén föreslår att en utredning bör tillsättas för att utreda hur utrangeringsavdraget skulle kunna utformas på ett sätt som går hand i hand med ett effektivt resursutnyttjande. Av dagens praxis medges enbart avdraget om ”utrangeringen framstår som definitiv” och det går således inte att återanvända exempelvis betongstommar eller betongplatta på mark i ny byggnation. Detta kan utgöra ett hinder för byggande med lägre koldioxidutsläpp. Byggföretagen är positiva till förslaget att en utredning utreder hur utrangeringsavdraget skulle

kunna utformas för att gynna återbruk och cirkulering istället för att premiera en definitiv utrangering. Ett avdrag bör kunna medges trots att exempelvis en stomme eller markplatta behålls men konsekvenser av förändringar i avdraget behöver utredas noggrant.

Förlängd livslängd genom ett utökat rotavdrag

Den nuvarande utformningen av rotavdraget gör skillnad på om renoveringsarbeten utförs i hemmet eller om, till exempel köksluckorna, nedmonteras och renoveras i en verkstad. Byggföretagen anser att rotavdraget är ett bra sätt att premiera renovering och arbeten som förlänger livslängden och minskar behovet av att byta ut. Kommittén konstaterar att rotavdraget skulle kunna främja en bättre förvaltning av bostäder genom lägre kostnader för arbetskrävande underhållsåtgärder, detta är Byggföretagen positiva till. Byggföretagen är positiva till att rotavdraget omfattar fler tjänster med ett tydligt fokus på att förlänga livslängden. Kommittén nämner omlackering av köksluckor som ett exempel på arbeten som bör kunna vara inkluderade i rotavdraget. Detta instämmer Byggföretagen i och anser att tjänsterna som ska omfattas måste vara tydligt definierade så att risk för fusk och fel minimeras och att ny gränsdragningsproblematik inte skapas.

Fler hinder kan rivas kopplat till effektivare användning av ytor

Ledtiderna för detaljplane- och bygglovsprocesser ökar, med lägre bostadsbyggande och ökade byggkostnader som följd. Mer förutsägbara processer är nödvändiga för att vända utvecklingen och få en mer effektiv och rättssäker myndighetsutövning. Kommittén beskriver hur byggnadsbeståndet måste kunna användas mer effektivt och denna problembeskrivning instämmer Byggföretagen i. Flera pågående statliga utredningar nämns men kommittén drar slutsatsen att det behövs en mer fullständig översyn av hur dagens regelverk motverkar ett effektivt användande av ytor. Regeringen har gett uppdrag till Boverket och konkurrensverket om lättnader i byggkraven vid ändring och ombyggnad, detta är Byggföretagen mycket positiv till och det kommer även främja sektorns cirkularitet.

Kvotplikt på byggnadsnivå riskerar hinder för byggandet

Kommittén bedömer att det behövs stärkta incitament för insamling och materialåtervinning av åtminstone byggplast och föreslår olika tillvägagångssätt för detta. Byggföretagen vill betona att en mycket liten del av sektorns avfall består av byggplast och flera initiativ pågår för att minska mängden plast till förbränning. I ett normalt byggprojekt är det upp till tre procent av avfallet som är plast. Byggföretagen är bland annat involverad i Naturvårdsverkets arbete för att minska mängden plast till förbränning och den nationella handlingsplanen för att minska plast. Kommittén och Naturvårdsverket lyfter kvotplikt som ett sätt att skapa en efterfrågan på återvunnet material samt att detta bör regleras på EU-nivå genom byggproduktsförordningen.

Byggföretagen anser inte att kvotplikten är ett lämpligt sätt att driva utvecklingen eftersom det kan leda till brist på material eller brist på beståndsdelar i material. Kommittén anser att det vore intressant att utreda möjligheten till kvotplikt på byggnadsnivå närmare men detta avråder Byggföretagen ifrån. Att ställa krav på andel återvunnet eller återbrukat material på byggnadsnivå riskerar att leda till ett fördyrat och ineffektivt byggande. Om materialet inte är tillgängligt riskerar vi en situation som förhindrar ny- och ombyggnation eller att vi måste riva för att bygga nytt. Det är viktigt att lagstiftaren förhåller sig neutralt till olika byggnadsmaterial så att det är entreprenören som får bedöma vilka material som ska ingå i byggnationen. Kvotplikt för återvunnet material och tvingande regler avseende materialval riskerar att minska företagets konkurrenskraft och verka innovationshämmande.

Givet att många beslut har fastslagits de senaste åren för att öka producentansvaret avseende produkters innehåll, reparerbarhet, spårbarhet mm. samt att den nyinrättade kommissionen i sitt nya arbetsprogram fortsätter att driva på energi- och klimatomställningen ser Byggföretagen i nuläget inte behov av ytterligare regelförändringar på området.

Kommittén beskriver behov av åtgärder för att öka materialåtervinningen och främja återbruk. Byggföretagen är generellt positiva till mer återbrukat material i byggprodukter och ser att byggmaterialtillverkare och leverantörer succesivt tar stora steg för att minska materialets klimatpåverkan. Miljövarudeklarationer för byggprodukter (EPD:er) utvecklas i snabb takt och bidrar med transparens kring produkternas miljö- och klimatpåverkan. Även EU:s taxonomi driver på omställningen. Byggföretagen ser därför inte behov av statliga ekonomiska styrmedel på området. Åtgärder inom miljö- och klimat bör huvudsakligen ske på EU-nivå för att skapa störst nytta, harmoniserade spelregler och främjad konkurrens inom unionen

Byggföretagen driver sedan många år ett ambitiöst arbete för att utveckla byggsektorns avfallshantering genom de etablerade resurs- och avfallsriktlinjerna. Resurs- och avfallshantering vid byggande och rivning tjänar som branschnorm för avfallshanteringen inom bygg- och fastighetssektorn och syftar till att förbättra resurshanteringen i sektorn. Riktlinjerna är ett verktyg för att uppfylla kraven i miljöbalkens allmänna hänsynsregler och avfallshierarkin och för att möta förväntningarna i övrigt från samhället på branschens material- och avfallshantering. Byggföretagen ser därför inte behov av mer reglering på området.

Slutsatser

Kommittén en god beskrivning av pågående initiativ. Byggföretagen ställer sig starkt kritisk till förslag om kvotplikter för återvunnet eller återbrukat material på byggnadsnivå med tillstryker en del andra förslag som skulle innebära att hinder rivs. Byggföretagen vill dock påminna om vikten av att regelutvecklingen ser till helheten i samhällsbyggandet, annars finns risk för suboptimeringar. Byggföretagen saknar förslag om att utreda ett avskaffande av avdragsförbud

vid stadigvarande bostad. En sådan förändring kan främja effektiv förvaltning då ett avskaffande av avdragsförbudet skulle kunna medföra att fler installationsåtgärder kommer till stånd avseende el-, vatten- och värmesystem. Avseende övriga delar i kommitténs betänkande hänvisas till Svenskt näringslivs remissyttrande.

Frågor med anledning av detta yttrande kan ställas till Emma Bonnevier, klimatpolitisk expert, emma.bonnevier@byggforetagen.se alt. telefonnummer 08-6985887.

BYGGFÖRETAGEN

Catharina Elmsäter-Svärd
Verkställande direktör